

spisi slovenski nam kažejo, da ni sejal rodoljubni g. Navratil svojega zernja po nerodovitni zemlji. Kako lepo je viditi že zelene sterni! Ker se pa ta pravda v „Novicah“ ni mogla dognati, zato je spisal posebno knjižico (9 pól in pol debelo), v kateri svoje misli še razločnejše, še jasnejše dopoveduje in z mnogimi novimi izgledi priterjuje. Po pravici moramo reči, da je opravil težki posel jako izverstno, ter razodel pri tem veliko učenost jezikoznansko.

V tem spisu pa ni ob kratkem le to, kar smo brali v „Novicah“; veliko novega nahajamo v njem. Mično je na dokladi primerjanje slovenščine — staroslovenščini in vsem drugim živim sesticam, po verhu pa še gerščini, nemščini, laščini, francoščini in angleščini. — Gosp. pisatelj je podperl misli svoje s terdnimi stebri. Ti stebri so ugodni izgledi. Naj bolj so se spodtikali nekteri nad glagolom „pošiljam“ za pravi sedajni čas, — češ, da se smé rabiti le za ponavljavni sed. čas; gosp. pisatelj nam je pa pokazal, da ga rabi celó Trubar (Jan. 20. 21.) za pravi sed. čas: „Kakor je (ta) Oča mene poslal, tako jaz (jest) vas „pošilem“¹⁾. — Posebno imeniten je pa nauk o rabi in pomenu slovnčnih časov, naklonov itd., ktere ga do zdaj še nismo imeli. Kdor ne loči pravega od nepravega (obličnega) sedaj. časa, ta bode brodil po temi in imel marsikaj za zmoto, ali pa tudi za prav; ta ne bo vedil, kedaj se smé, kakor se komu zljubi, veršivnik ali pa doveršivnik rabiti, kedaj se pa mora veršivnik postaviti; ta ne bode vedil, kedaj smemo rabiti sedajni, pretekli ali pa celó prihodni čas, kakor se nam hoče, ali vendartako, da ostane vselej tisti pomen. Kdor prebere o tem Navratilov nauk — temu bo vse to berž jasno kakor ribje okó.

Kako marljivo in verno je premišljeval g. pisatelj glagole slovenske in slavenske sploh, to nam svedoči tudi pregled ónih glagolov, ki so v enem narečji veršivni, v enem ali v več drugih pa doveršivni (str. 41). Tega nám ni razodel doslej še nikdo, pa je vendar tako potrebno; n. pr. glagol „roditi“ je po slovenski in po česki veršiven, po staroslovenski in po vseh drugih narečjih slav. pa doveršiven. Takih je še več, posebno zloženih (composita). Znamenito je, da je gledé na terpež največja razlika med ónimi glagoli, ki so zloženi iz kakega predloga in pa iz „nositi“, „voditi“, „voziti“, „hoditi“. Kaj mično je viditi, kako včasih le poudarek (accentus) veršivnike v doveršivnike preobrača, n. pr. slov. „izmetati“ (vrš.); „izmetat(i)“ ali „izmetáti“ (dovrš.); — slov. „pogledati“ (dovrš.); srb. pa: „pogledáti“ (vrš.), „pògledati“ (dovrš.); — slov. „poslušati“ (vrš.) = č. „poslouchati“ (vrš.); rus. „poslušat“, srb. „póslušati“, in polj. „posłuchać“, le-ti trije so pa dovrš. itd. — Ravno tako mika brati, kako se spreminja terpež glagolski po različnem pomenu: „ponositi“ (obleko, opravo) slov., srb., česk. in rus. glag. dovrš.; polj. „ponosić“ (= terpeti, prenašati) verš.; srb. „ponositi se“ (kim, čim s panenoma, 1. stolz sein auf —, in 2. sich aufführen) verš. (str. 58.) Toliko le za pokušnjo.

Razodel nam je g. pisatelj tudi nekoliko takih glagolov, ki jih rabijo Slaveni za veršivne in za doverš.: slov. „rečem“²⁾, „premórem“³⁾, polj. „kažę“, „daruję“;

perfektiven Form den richtigen Gebrauch und die Bedeutung der verschiedenen Zeit- und Aussageform und mit Berücksichtigung aller Dialekte darzustellen.“ Vred.

¹⁾ Tako v 1. in 2. natisu nov. test.; tako („pošilem“) govore na Raščici, kjer je bil Trubar domá, namesto „pošiljam“ (kakor tudi „odpuščem“ namesto „odpušcam“); po tem takem ni to tisk. zmota namesto „pošljam“ (Trub. piše „pošlem“). Očitno je, da tukaj (Jan. 20. 21.) ne more biti ponavljavni sed. č., zato ker se govori le od enkratnega pošiljanja. Da rabimo terpežne gl. tudi za ponavljavne — tega ne bodem ponavljjal.

²⁾ Pa le po Štajarskem (str. 61. d.) — Tako tudi v starosl. Išči v mnihu ernorizeu (str. 4 in 5) in primeri temu (str. 77. 2) v knigi Navr.

³⁾ Zastran „zamórem“ glej str. 55. Anm. Pis.

srb. „kažę“ (v pomenu: ich sage), „darujem“, „vidím“; česk. „daruji“. To so bele vrane glagolske. Verjetno je (na str. 61. f.) tudi to, da so bili Staroslovencem nekteri glagoli (kakor nam in drugim Slavenom) zdaj veršivni zdaj doverš. po dvojnem poudarku. Tak je bil nemara glag. „poslušati“.

Bistroumno je razložil g. Navratil (str. 76—79), zakaj se nahaja v staroslovenskih sv. pismih na enem mestu — v tem glag. verš., v ónem pa doverš., ter overgel misel Schleicherjevo in drugih, kateri terdijo, da so rabili Staroslovenci iz pervine doveršivnike tudi za pravi sed. čas. Marljivi g. pisatelj nam je tudi pokazal, kako je rabil še Trubar določni naklon sed. č. glagolov doverš. pogostoma za prihodnost — prav po staroslovenski. Neki rodoljub je razglasil po „Novicah“ 1855 (str. 62 v opombi), da se govori tako še dan današnji po Goriškem. Te besede je poterdil tudi neki učeni Slovenec iz Temnic (3 ure in pol od Tersta); tudi ondi se govori še dan današnji — po starem, čeravno po malem že kranjčujejo. (Konec sledi.)

Slovenski Romar. Koledar za poduk in kratek čas za navadno leto 1857. V Ljubljani natisnil J. R. Milic. Založil Janez Giontini.

Poprejšni „Koledar za Slovence v povzdigo katoliškega duha“ je letos svoje ime in vredništvo premenil in pod imenom „Slovenski Romar“, vredovan od častitega žireškega kaplana gosp. Jerneja Lenčeka na svetlo prišel. „Romal bom po domači deželi pa tudi v ptujo bom rad pogledal; obiskoval bom domače božje pota, pa tudi ptujih zane-maril ne bom; govoril bom od domačih reči, pa tudi od ptujih bom rad kej opominil; oziral se bom posebno na svete — božje reči, pa tudi drugih navadnih vsakdanjih zadev grešil ne bom“. S temi besedami naznanuje „Romar“ določno cilj in konec svojega romarstva, in kar je obljubil, je zvesto letos spolnil. Zraven navadne pratike in pratikarskih vlastitost je prinesel namreč s svetimi podobami pobožne pesmi: božično, velikonočno, binkočno itd., dogodbe nekterih apostelnov slov. zemlje; po teh sledijo tri podučne prigodbe, in za temi spet nektare pesmice; večina ostalih sestavkov je Ljubljani namenjena, kateri se mnoge vošila razodevajo, kako naj bi se na več krajih olepšala; pridjani so tem vošilom tudi še nektare vsem Slovencem. Sklepajo pobožnega „Romarja“ nektare kratkočasnice. Iz tega obsežka je očitno, da „Romar“ dobro nadomestuje „Koledarja za Slovence“, pa tudi unanja podoba mu je lična.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Istre 9. dec. U. G. — Hvala, komur hvala gré. Gospod Jakob Sajovec v Beršecu v Istri je res verl rodoljub — možak od nog do glave. Iskreno se trudi za blagor svoje sedanje domovine na vsako stran: v cerkvi, v šoli s podučanjem mladine v sadjoreji, v kmetijstvu in z djanskim gospodarstvom; tudi je člen družbe za kraško pogojzdenje. Na polji pisanja, kakor „Novice“ vedó, tudi ni zadnji. Za gotovo jim vém povedati, da je njegova valaška slovnica dovršena, in ako se s tiskarjem pogodi, jo bomo kmali prebirali. Da bi nam še svoje zaklade glagolice, ki jih je po starih cerkvenih napisih nabral, razjasnil in po „Novicah“ razglasil, bi jugoslavenska po-vestnica lep dodatek dobila! — Poklon istriške deputacije za oslobodenje colne zaveze je bil od Njih Veličanstva v Terstu prijazno sprejet. „Novice“ so že uni dan povedale, da so Cesar dovolili na to od novega leta naprej skozi 5 let, da ne bo dače za napolico, ajdo, koruzo, rež, ječmen, oves, bob, lečo, grah, grahor, slad in turšično moko. Omenjena deputacija iz 4 premožnih mož se je namerila prihodnji pust tudi na Dunaj podati, da bi se za odpravo dogane potegnili, in je naberala po vseh srenjah dnarja — ne vém: ali za stroške potovanja ali za svoj trud? in je nabrala 3000 gold., — al upanje potovanja na Dunaj se ji je poderlo,